

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De Fontibus Doctrinae moralis. II. De praecipuis
ejusdem Fundamentis. III. De Peccatis. IV. De Legibus. V. De summario
dilectionis Praecepto. VI. De primo decalogi Praecepto. VII. De secundi
decalogi Praecepto

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Caput II. Vera humanae legis ostenditur obligatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53562](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53562)

sine omni interna mentis attentione aliunde non subsistit. Simile iudicium ferendum est de casu, quo homines religiosi ad actus Meditationis, Recollectionis &c. mere internos libera, ac solemnī professione se ultro obstringunt (a).

CAPUT II.

Vera humanæ legis ostenditur obligatio.

Legibus humanis in foro solum externo, non interno subditos ligari, nostri temporis hæretici docent. Quibus Tridentinum Concilium (Sess. 7 cap. 8.) anathema dixit. Christi Domini, & Apostolorum doctrinam, quam præcedenti capite adduximus, sacra Synodus vindicavit,

(a) Clemens XI. in Bulla *Vineam Domini* omnes ad assensum *internum* obligatos declarat, obligatione videlicet, quæ, postquam Ecclesia est locuta, ex lege non jam humana, sed divina fluit. Idem Pontifex ecclesiasticis pœnis eos subicit, qui *aliter senserint, prædicaverint, docuerint*, nempe in complexo, ita, ut suam exterius manifestarint errorem. Denique Innocentius XI. istam Michaelis Molinos damnavit propositionem: *Risu digna est doctrina quædam nova in Ecclesia Dei, animam quoad interna gubernari debere per Episcopos, quia Ecclesia non iudicat de occultis*; non quia potestatem circa *mere interna* Molinos Ecclesiæ abjudicavit; sed quia *omnia interna*, cum externis utcumque connexa Ecclesiæ gubernio, & jurisdictioni subtrahenda esse voluit. Id quod nec Auctor, nec ullus huiusce sententiæ Patronus tuetur.

Gedens Theol. Mor. Pars I.

U

cavit, utpote qui obedientiam & subjectionem non mere ut pœnam evitent, sed ne conscientiam lædant, Christianis inculcarunt. Legislativam potestatem Princeps cum ecclesiasticus, tum politicus a Deo habet. *Non enim est potestas nisi a Deo* (inquit Apostolus Rom. 13.). *Itaque qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem accipiunt.* Quomodo autem damnationem sibi acquirerent; si libera legum transgressio culpa vacaret? Filius, qui paternis præceptis non obedit, contra sanam rationem peccat, & conscientiam conspurcat; & subditos, legum humanarum transgressores, ob omni immunes non pronunciemus (a)?

Orthodoxis itaque in principiis justas Principum leges nœdum acceptare (b); sed & easdem agere populus sub peccato tenetur. *Sicut lex justa a Prudentibus, non a plebeis est discernenda*; hi enim quamvis legem, quam sibi con-

(a) Innocentius XI. hanc num. 52. damnavit propositionem: *Præceptum servandi Festa non obligat sub mortali seposito scandalo, si absit contemptus.* Alexander VII. hanc num. 25. proscripsit: *Præceptum jejunium Ecclesie, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat, puta; quia non vult se subjicere præcepto.* Si autem pro foro interno humana legem non obligaret, secluso scandalo, & contemptu seposito nemo umquam contra eam peccaret.

(b) Huc spectat Propositio ab Alexandro VII. confirmata: *Populus non peccat, etiamsi absque justâ causa non recipiat legem a Principe promulgatam.* Est inter damnatas 28va.

rosam credunt, veluti injustam traducunt, ac
diris devoent. Quodsi discretivum Sapientum
judicium desit, iustitiæ præsumptio pro Princi-
pe stabit, ejusque legi obtemperandum erit.

Nec tamen eadem & æqualis legum, quas
homo condit, censenda est obligatio. Legis
materia, ac Legislatoris intentio rite pensandæ
sunt. Si materia sit gravis, simulque Princeps,
quantum potest, obligare intendat, lex ab eo
ita gravem obligationem parit. Materiam gra-
vitatis ex re præcepta vel prohibita, non nude
sumpta, sed ad finem proximum, aliasque
circumstantias comparata cognoscitur. Legisla-
toris vero intentio ex rigore verborum, ex gra-
vi adjecta pœna; & in dubio ex consuetudine,
ac judicio Prudentum innotescit. Sic excubias
relinquere de se quid leve; attamen ex fine Du-
cis prohibentis, & funestis sequelis delictum
grave est, supremo mortis supplicio obnoxium.
Quodsi materia levis sit, vel gravis quidem;
sed ad eam sub levi culpa, aut sola pœna obli-
gare Superior intendat, levis culpæ, aut solius
pœnæ reus evadit, qui secluso contemptu eius-
modi legem transilit; prout in variis religioso-
rum Ordinum Statutis patet.

Sunt leges, quæ in præsumptione fundantur.
Præsumptio hæc vel de aliquo facto, vel facti
periculo esse potest. Lex facti præsumptioni
innixa non obligat, si factum numquam extitit;
quia tunc tota legis ratio cessat. Econtra lex,
quæ in præsumptione periculi fundatur, semper
obligat; quia periculum, ceu legis fundamen-
tum,

tum, communiter adesse solet, utut hic & nunc
 respectu alicujus privati per accidens abest.
 Hinc mulier, occulto impedimento laborans
 viro, cui legitime conjuncta præsumitur, con-
 bitare jussa, Judici parere nec debet, nec po-
 test; quia Judicis decisio in falsa facti, videli-
 cet legitimi matrimonii, præsumptione funde-
 tur. Econtra a lege primi mariti soluta cum
 alio, liberrime consentiente &c. contrahere
 clandestine nequit; quia lex, quæ clandestina
 matrimonia vetat non propter absurda actu se-
 cuta, fuit lata; sed propter eorum periculum,
 quod ab hisce matrimoniis vix umquam, aut
 non nisi per accidens abest.

Lex humana cum certo fortunæ, famæ, et
 vitæ periculo, alioque gravi incommodo non ob-
 ligat. David dira fame excruciatu Propositio-
 nis panes, laicis interdictos, comedit, suisque
 distribuit. Machabæi necessitate compulsi Sab-
 bato pugnarunt, quin veluti legis transgressores
 increpati fuerint, aut puniti. Si legis divinæ
 obligatio ex Legislatoris voluntate ad casus ar-
 duos se non extendit, id multo minus de lege
 humana est asserendum. Quodsi tamen humanæ
 legis transgressio in Dei, aut Superioris contem-
 ptum; ecclesiasticæ, aut regię potestatis despe-
 ctum cederet, potius mors, vel aliud grave
 malum foret sustinendum, quam violanda lex;
 quia publica legislatorum Auctoritas cujuscum-
 que privati hominis vitæ præponderat. Idem
 dicendum, si ex legis humanæ transgressione
 Ecclesiæ vel Patriæ ingens damnum immineret.
 Potius

Potius itaque mortem pati miles tenetur, quam irruente hoste stationem relinquere; potius famæ, vel bonorum jacturam subire, quam in Ecclesiæ contemptum diem Festum profanare (a).

Sed quid; si quis non possit legi satisfacere ex toto, possit autem ex parte? Juxta communem tenetur ad partem, si hæc notabilis, rei que præceptæ divisibilis materia sit. Unde qui non potest abstinere a carnibus, adhuc abstinere a secunda refectioe tenetur. Qui non valet recitare totum Breviarium, valet autem horas minores, easdem dicere tenetur, quia impotentia ceu causa excusans ultra se non extendit. Recentioribus Casuistis hæc sententia non arridet; eoquod major pars ad se minorem trahat, suumque principale accessorium sequatur. Axiomata ista non reptobamus; ea tamen
de

(a) Eadem lex, quæ ad actum quemdam obligat, ad removenda quoque obstacula, actum illum impediencia, subditos obstringit. Duplicis generis impedimenta dantur. Quædam in se mala sunt: alia in se indifferentia, vel omnino honesta. Illa semper sunt vitanda; non item hæc, si eorum amotio magnum damnum homini privato causaret. Hinc tempore, quo audiendæ Missæ præceptum urget, ab inebriante potu est abstinendum; potest tamen commercii causa in profesto, & festo die per hæreticorum terras, ubi nec abstinentiæ, nec Missæ præceptis satisfiet, iter institui; quia leges humanæ sicut ad ipsum actum ponendum, ita & ad actus impedimenta cum gravi damno removenda ex præsumpta Legislatorum voluntate non obligant.

de partibus necessario connexis, vel minimis
quæ Prætor non curat, accipienda esse affirmamus (a).

CAPUT III.

*Genuinus leges adimplendi præscribitur
modus.*

Modus, quo leges humanæ sunt adimplende
ille ipse est, qui actum humanum efficit.
Quisquis actum præceptum cum cognitione
& voluntarierate ponit, legi satisfacit; licet ex-
pressam satisfaciendi intentionem non habeat.
Unde si quis, de præcepto Ecclesiæ nihil cogi-
tans, attentus Missæ interesset, suæ obligationi
satisfaceret. Imo si post Sacrum, cui peculiaris
devotione adstitit, de die festo admoneretur,
aliud audire non teneretur; quia priore devoti-
onæ præsentia ecclesiasticæ legi factum est satis. Sed
quid; si actu illo satisfacere quis nollet? Justo
multos satisfaceret. Si tamen neque per hunc
quem rite ponit, neque per alium quemcumque
que actum adimplere legem vellet, hac refrac-
taria voluntate non tam in legem humanam,
quam naturalem & divinam, quæ legum con-
temptum prohibet, graviter delinqueret. Alii
fat multi, & docti contrarium tenent, utque
huma-

(a) Contrarium tamquam nimis laxum, & falsum
Innocentius XI. damnavit, dum 2da Martii Anno
1679. hanc numero 54tam confixit proposi-
tionem: *Qui non potest recitare Matutinum, &
Laudes, potest autem reliquas horas, ad nihil tra-
netur; quia major pars trahit ad se minorem.*